

Atmintinė žiniasklaidos atstovams: kaip rašyti apie smurtą prieš moteris?

Kaip rašyti

Smurtas artimoje aplinkoje yra kompleksiška problema, kurios mastai visuomenėje dar nėra tinkamai suvokiami. Tačiau žiniasklaidos teikiama informacija daro didelį poveikį ir esamą padėtį gali pakeisti. Todėl rašydami apie ją:

- Nepamirškite pabrėžti, kad įvykis yra smurto artimoje aplinkoje atvejis, o ne eilinis incidentas, kurio metu panaudota prievarta.

Pavyzdžiui, užuot rašę „Jonas nužudė žmoną Mariją“, pabrėžkite, kad „smurto artimoje aplinkoje (šeimoje) metu Jonas nužudė žmoną Mariją“.

- Kuo tiksliau perteikite žinomus faktus. Atkreipkite dėmesį, kur dedamas žinutės akcentas, ir stenkitės pabrėžti smurtautojo elgesį.

Užuot rašę „moteris buvo užpulta vyro“, konstatuokite „vyras užpuolė savo žmoną / partnerę / draugę“. Įsitikinkite, kad rašydami apie nukentėjusiąją nepaverčiate smurtautojo nematomu.

- Pateikdami statistiką, venkite teiginių „x moterų patyrė smurtą / buvo išprievartautos“, verčiau konstatuokite „x vyrų smurtavo / prievartavo“. Žinutėje minėkite ir smurtautojus, ir nukentėjusiąsias arba tik smurtautojus. Niekada nerašykite tik apie nukentėjusiąsias. Teigdami, kad, pvz., Marija patyrė smurtą, atitrauksite dėmesį nuo Jono, kuris smurtavo prieš ją. Todėl svarbu rašyti: „Jonas sumušė Mariją“.
- Venkite žodžio „tariamai“, kalbėdami apie smurtautojo veiksmus.

Užuot teigę „moteris tariamai buvo užpulta savo vyro“, nurodykite „moteris teigė (policijai), kad ją užpuolė sutuoktinis“.

- Venkite nukentėjusiosios elgesio apibūdinimų: „paskatino“, „išprovokavo“, „pati prašėsi“ ir pan. Neabejokite nukentėjusiosios elgesio adekvatumu. Pabrėžkite smurtautojo poelgį, veiksmus.
- Venkite posakio „smurtas prieš moteris“, nes tai skatina svarstyti, kas gi su tomis moteri-

mis negerai? Kalbėkite apie „vyrų smurtą prieš moteris“, taip atkreipdami dėmesį į netinkamą tam tikrų vyrų elgesį.

- Neneikite fakto, kad smurto artimoje aplinkoje atvejai atskleidžia lyčių nelygybę. Teiginiai „ir vyrai patiria smurtą“ arba „moterys irgi smurtauja“ menkina moterų patiriamo smurto artimoje aplinkoje mastus. Teiginius reikia paremti statistika, atkreipiant dėmesį, kad lytis yra svarbus veiksnys kalbant apie smurtą artimoje aplinkoje (apie 80 proc. visų nuo smurto artimoje aplinkoje nukentėjusių asmenų yra moterys, o daugiau nei 90 proc. visų smurtautojų – vyrai; vyrai artimoje aplinkoje ypač dažnai nukenčia nuo kitų vyrų. Pasaulio mastu moterys sudaro 89 proc. asmenų, kurie kenčia nuo sisteminio smurto – kai 4 ir daugiau kartų patiriama to paties asmens prievarta). Pateikite nacionalinę arba (ir) regioninę statistiką.
- Būtinai informuokite skaitytojus, kur galima kreiptis pagalbos (regioninių ir nacionalinių pagalbos centrų, pagalbos linijos kontaktus).

Kaip nerašyti

- Smurto artimoje aplinkoje niekuomet nevadinkite *tarpusavio santykių, šeimos problema, barniu ar buitiniu konfliktu*. Sisteminio smurto atvejį pateikdami kaip spontanišką konfliktą, klaidinate visuomenę, nes, taip įvardindami, siunčiate žinutę, kad abu asmenys (ir smurtautojas, ir nukentėjusioji) vienodai atsakingi dėl to, kas nutiko. Tačiau smurtas artimoje aplinkoje yra galios disbalanso pasekmė. Juo piktnaudžiauja agresorius, todėl smurtautojui turi tekti visa atsakomybė dėl prievartos.
- Seksualinio smurto atveju neaptarinėkite nukentėjusiosios išvaizdos (pvz., „auka vilkėjo trumpą suknelę“), jos lytinio gyvenimo detalių, nevertinkite jos elgesio (pvz., „liudininkai matė, kaip ji meiliai šoko su kaltinamuoju“). Toks situacijos aprašymas atsakomybę dėl to, kas nutiko, perkelia nukentėjusiajai ir tampa jos, o ne smurtautojo kaltinimu.

- Nesvarstykite apie tai, kodėl prievartą patyrusi moteris lieka su smurtautoju arba po kažkurio laiko grįžta pas jį. Tokio pobūdžio pasvarstymai atitraukia skaitytojų dėmesį nuo smurtautojo elgesio ir perkelia atsakomybės našta nukentėjusiai. Jos poelgių vertinimas kuria prielaidas pateisinti smurtautojo veiksmus. Raginant nukentėjusį asmenį palikti smurtautoją daroma prielaida, kad už smurto nutraukimą atsakinga pati moteris (nors ji negali kontroliuoti agresoriaus veiksmų), o smurtautojas išvengia atsakomybės.
- Nedarykite prielaidų, kad smurto priežastis buvo piktnaudžiavimas alkoholiu arba narkotikais. Nedarykite prielaidų, kad prievartą išprovokavo psichotropinės medžiagos. Smurtas yra sąmoningai agresoriaus pasirinktas veiksmas, jo sprendimas ir įsitikinimas, kad turi teisę taip elgtis. Neskleiskite mito, kad apsvaigimas turi tiesioginių sąsajų su smurtu. Artimoje aplinkoje smurtauja ir alkoholio nevartojantys asmenys. Antra vertus, ne visi alkoholizmo problemų turintys žmonės skriaudžia savo artimuosius.

- Dauguma smurtaujančių asmenų yra gerbiami, atsakingas pareigas užimantys visuomenės nariai. Jie yra vertinami kaip draugai ir kolegos, mylimi sūnūs, broliai ir viešumoje žinomi kaip žavesio nestokojančios asmenybės. Nevaizduokite jų kaip monstrų, nes taip klaidinate, iškreipdami faktą, kad smurtauja įvairūs, skirtingų socialinių sluoksnių vyrai, šį veiksma pasirinkdami sąmoningai.
- Nevaizduokite smurtautojo kaip „iškrypėlio“, „ligonio“, „nenormalaus“. Tokių sąvokų vartojimas nepagrįstai stigmatizuoja negalią turinčius žmones ir menkina kasdienio seksizmo faktą, kuris remiasi vyriškojo pranašumo ir galios prieš moteris demonstravimu. Prievartą vartoja vyrai, kurie mano turį tam teisę.
- Smurtas yra sąmoningas veiksmas, todėl nevaizduokite smurtautojo kaip vyro, kuriam kažkas netikėtai nutiko. Agresorius sąmoningai pasirenka, prieš ką, kada ir kaip smurtauti, kad išvengtų atsakomybės.

Dėkojame už bendradarbiavimą. Jūsų pagalba ypač svarbi siekiant mažinti nukentėjusiųjų kaltinimo ir smurto nematomumo tendencijas visuomenėje.

Daugiau informacijos: www.visureikalas.lt

Apie projektą

Projekto „Stop smurtui prieš moteris – nuo sąmoningumo didinimo iki nulinio aukų kaltinimo“ tikslai – didinti visuomenės suvokimą ir žinias apie vyrų smurtą prieš moteris bei smurto formas, skatinti nulinę toleranciją vyrų smurtui ir smurto aukų kaltinimui (angl. victim-blaming). Projektą įgyvendina Lygių galimybių kontrolieriaus tarnyba, Lygių galimybių plėtros centras, socialinės reklamos agentūra „Nomoshiti“ ir Žmogaus teisių stebėjimo institutas.

Atmintinė parengta Europos Sąjungos Teisingumo programos lėšomis. Jos turinys atspindi Lygių galimybių kontrolieriaus tarnybos požiūrį ir nebūtinai sutampa su Europos Komisijos nuomone.